

GENDEROVÉ ASPEKTY PANDEMIE COVID-19

Shrnutí pro rezortní koordinátorky a koordinátory rovnosti žen a mužů

Zpracoval: Odbor rovnosti žen a mužů (04/2020)

1. Evropský Institut pro rovnost žen a mužů

Evropský Institut pro rovnost žen a mužů ([EIGE](#)) vydal [zprávu](#), ve které uvádí, jaké dopady má globální pandemie na životy žen, mužů i dětí. Upozorňuje, že krize odkrývá, jak rozdílné reality jednotlivé skupiny zažívají.

Ve zprávě zmiňuje **8 oblastí**, ve kterých jsou genderové dopady krize nejvýraznější:

- Dosavadní data ukazují, že muži i ženy jsou v přibližně stejné míře koronavirem infikováni, úmrtnost je ale vyšší u mužů.
- Ženy jsou více závislé na využívání veřejné dopravy než muži. To u nich zvyšuje riziko nakažení. Zároveň v mnohých zemích je veřejná doprava omezena, nebo dokonce úplně zastavena. To ztěžuje život lidem, kteří se na tyto služby spoléhají a stále potřebují pracovat.
- Pozastavení nebo úplné zavření mnohých provozoven má vážný dopad na sektor služeb, kde pracují převážně ženy (letušky, uklízečky, kadeřnice apod.).
- Zintenzivnilo se zatížení žen

v oblasti péče. Ať už zdravotnické péče o nemocné, nebo domácí péče o děti, domácnost či prarodiče.

- Ne pro všechny je možné se fyzicky distancovat, lidé se zdravotním postižením jsou závislí na pomoci druhých při jídle, oblékání nebo sprchování.
- Krizová situace způsobená pandemií koronaviru vážně prohlubuje riziko domácího násilí.
- Důležitá rozhodnutí, která ovlivňují každodenní život občanů a občanek, přijímají v současné situaci převážně muži.
- Přijatá opatření by měla brát v úvahu různé zkušenosti, kterým čelí ženy a muži během pandemie, aby zajistila, že každý člověk dostane pomoc, kterou nejvíce potřebuje.

Kromě zmíněné zprávy, Evropský Institut pro rovnost žen a mužů připravuje [mimořádnou webovou stránku](#), která se bude věnovat speciálně dopadům pandemie COVID-19 na rovnost žen a mužů. Stránka by se měla spustit koncem tohoto týdne.

2. Sociologický ústav Akademie věd ČR

Sociologický ústav Akademie věd ČR vydal [sérii tiskových zpráv](#). Tamní oddělení Gender a sociologie zpracovávalo přehled možných dopadů aktuálních opatření proti pandemii s ohledem na rovnost mužů a žen a to ve třech oblastech.

V první tiskové zprávě „[Dopady opatření proti pandemii na ženy a muže na trhu práce](#)“ se zaměřili na zaměstnanost, postavení na trhu práce, dopady na muže a ženy z hlediska různých forem práce, včetně práce z domova. Srovnávali dopady krize z roku 2008 s případnými dopady současné pandemie. Soustředili se na to, jak situace rozdílně dopadá na ženy a muže na trhu práce. Všimli si, koho se karanténní opatření dotknou nejvíc a komu nejvíce pomohou vládní ekonomická a sociální opatření.

V druhé tiskové zprávě „[Kdo pečuje o rodinu v dobách pandemie? Dopady protipandemických opatření na české domácnosti](#)“ se Sociologický ústav zaměřil na téma péče, partnerské vztahy a porody. Z péče se aktuálně stává klíčová ekonomická a společenská oblast. „Protože péče je vykonávána převážně ženami – například o děti pečují v českých domácnostech ženy v 87 % případů –, dopadá současně situace především na ně. Nejhuře postiženou skupinou jsou pak matky samoživitelky. Dopady současných vládních opatření také tvrdě dopadají na další intimní oblasti života – extrémně složitá je situace partnerů a partnerek v násilných vztazích. V neposlední řadě zasáhla pandemie i do tak intimní oblasti, jako jsou porody.“

Třetí tisková zpráva „[Kdo se o nás postará? Migrantky na českém trhu práce](#)“ se soustředí na problematiku transnacionální péče a na ženy migrantky, které péči v českém prostředí vykonávají.

3. Organizace spojených národů – OSN (UN)

OSN Česká republika
6. apríla o 16:00 · 🌐

Ženy tvoří celosvětově 70 % pracovní síly ve zdravotnictví a sociálních službách. Za stejnou nebo podobnou práci si zaslouží stejný plat jako muži.

Ženy jsou v přední linii reakce na pandemii COVID-19.

70 % všech zdravotníků a sociálních pracovníků na světě jsou ženy.

Za podobnou práci a stejnou pracovní dobu dostávají ženy o 11 % nižší plat než muži.

Ženy si zaslouží stejný plat jako muži.

142
40 sdílení

Organizace spojených národů pravidelně přináší aktuální informace na svých [webových stránkách](#). V českém jazyce je zpravodajství OSN dostupné na [stránkách české agentury OSN](#) a aktuality zprostředkovává i sociální síť facebook [OSNcz](#).

Tématům rovnosti žen a mužů se OSN věnuje speciálně na [stránkách samostatné organizace UN Women](#), která představuje specializovaný orgán pro genderovou rovnost a posílení postavení žen.

OSN vydala publikaci „[The Impact of COVID-19 on Women](#)“ o dopadech pandemie na životy žen. Pandemie podle zprávy prohlubuje existující nerovnosti žen a mužů v sociálních, politických a ekonomických systémech. Zpráva se zaměřuje na čtyři hlavní témata: ekonomické dopady, zdravotní dopady, podmínky neplacené práce a genderově podmíněné násilí.

Podle OSN ekonomické dopady pandemie pociťují zejména ženy a dívky, které obecně vydělávají méně, a tudíž i méně šetří. Jejich pracovní místa jsou často nejistá či žijí na hranici chudoby. Z hlediska zdraví první data ukazují, že v důsledku onemocnění COVID-19 umírá více mužů. Zdraví žen je ale obecně negativně ovlivněno nerovným přerozdělováním zdrojů a priorit, což má například dopad i na reprodukční zdraví žen. V důsledku zavřených škol se zvýšila potřeba neplacené péče o děti a péče o domácnost, kterou ve výrazně vyšší míře zastávají ženy. Obdobně se zvýšila potřeba péče o starší osoby. Sociální izolace a zvýšená míra stresu zvyšuje riziko domácího a sexuálního násilí. Oběti zůstávají v karanténě uvězněny s násilnými osobami, přičemž služby pomáhající obětem jsou často omezené nebo nedostupné.

Státy by si podle OSN měly v současné situaci stanovit tři priority: (1) dbát na vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích orgánech, (2) zabývat se postavením žen v ekonomické oblasti - placené a neplacené práce, obě jsou součástí každodenního života, avšak neplacená práce leží zejména na ramenech žen. (3) Při navrhování finančních a sociálních balíčků pomoci uplatňovat hledisko rovnosti žen a mužů.

OSN upozorňuje i na zvýšené riziko domácího a sexuálního násilí. Začátkem dubna [generální tajemník OSN António Guterres ve svém vystoupení](#) varoval před „děsivým globálním nárůstem“ domácího násilí během epidemie koronaviru a vyzval vlády jednotlivých zemí, aby zvýšily úsilí v předcházení násilí na ženách

4. Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD)

K aktuální situaci s ohledem na rovnost žen a mužů se vyjádřila i Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Přinesla report [„Women at the core of the fight against COVID-19 crisis“](#) (Ženy uprostřed boje proti krizi COVID-19) Report se věnuje tomu, v jaké míře se podílejí ženy a muži na péči, jaká je situace na trhu práce, která skupina je nejohroženější chudobou, jaké jsou rozdíly v penzích apod.

Z dat uvedených v reportu vyplývá, že ženy tvoří téměř 70 % pracovní síly ve zdravotnictví a vystavují se tak většímu riziku infekce. Souběžně s tím ženy nesou velkou část zátěže péči o domácnost, děti a starší osoby. OECD upozorňuje na dlouhodobé nerovnosti žen a mužů v neplacené práci. Zmiňuje i to, že ženy také čelí vysokému riziku ztráty zaměstnání, ztráty příjmů a zvýšenému riziku násilí, vykořisťování, zneužívání nebo obtěžování v době krize a karantény. Vlády by podle OECD měly zvážit přijetí nouzových opatření, která by pomohla rodičům sladit práci a péči o děti, rozšířit podporu malých podniků a samostatně výdělečně činných osob a zlepšit opatření na pomoc ženám, které se staly oběťmi násilí. Veškeré politická rozhodnutí v současné krizi by měla zahrnovat a zohledňovat jedinečné potřeby lidí, kteří jsou dnes nejvíce ohroženi.

5. Rada Evropy

Rada Evropy ([Council of Europe](#)) pravidelně zveřejňuje aktuální informace v souvislosti s koronavirem na svých webových stránkách, a to v [sekcí Newsroom](#). S ohledem na téma rovnosti žen a mužů uspořádala generální tajemnice Rady Evropy Marija Pejčinović Burić na konci března [tiskovou konferenci](#), kde upozornila, že v důsledku výjimečných opatření v evropských státech roste hrozba domácího a genderově podmíněného násilí. Tajemnice nabídla členským státům platformu k výměně informací o domácím násilí a sdílení osvědčených postupů v jeho prevenci. Shrnutí tiskové konference jsme zveřejnili na našich [stránkách](#). K dispozici je zároveň [krátký přehled](#), jak krizi řeší další státy EU.

Rada Evropy rovněž upozorňuje na [potřebu posílit ochranu dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním](#). Státům navrhuje, aby v současné době posílily telefonní linky a asistenční služby pomoci dětem i dospělým. Děti jsou totiž v karanténě více ohrožené. Jsou závislé na péči dospělých, a tudíž se mohou ocitnout uvězněné v domácnostech nebo jiných zařízeních s násilnou osobou. Kromě toho jsou v důsledku mimořádných opatření stále více závislé na sociálních médiích, aby zůstaly v kontaktu se školou a s přáteli. Podle Europolu mohou této situace využívat sexuální delikventi. „Zvyšuje se tak riziko že se děti stanou se oběťmi sexuálního vydírání, šikany na internetu nebo jiného sexuálního vykořisťování prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Je důležité zvýšit povědomí o těchto rizicích v online prostoru.“

6. Pracovní skupina k porodnictví

Pandemie COVID-19 zasáhla i do tak intimní oblasti, jako jsou porody. V rámci [mimořádných opatření](#) byl ze strany Ministerstva zdravotnictví nařízen zákaz otců, resp. osob blízkých u porodu v porodnicích. K této situaci [jednala i Pracovní skupina k porodnictví](#). Hlasovala o podnětu, podle kterého zákaz přítomnosti otce dítěte u porodu představuje nepřiměřený a neopodstatněný zásah do práva na rodinný a soukromý život. Při hlasování se většina členstva vyjádřila pro podporu podnětu (18 z 25), a tedy doporučila přehodnotit aktualizaci výše uvedeného mimořádného opatření. Pět členů a členek se od Podnětu distancovalo, dva se hlasování zdrželi. Jelikož nebylo dosaženo konsenzu, podnět nebyl formálně schválen.

V návaznosti na toto jednání se však [zmocněnkyně vlády pro lidská práva Helena Válková obrátila na ministra zdravotnictví se žádostí o revizi plošného zákazu](#) přítomnosti otců u porodu. Bezprostředně poté se podařilo [zajistit výjimky z plošného zákazu přítomnosti otců u porodu](#) pro zvláště zranitelné ženy. Tj. cizinky s potřebou tlumočení, neslyšící, nevidomé, ženy se závažným duševním onemocněním či jiným závažným zdravotním postižením a konečně ženy, u kterých se očekává narození mrtvého dítěte). S účinností od 16. dubna 2020 [Ministerstvo zdravotnictví tento plošný zákaz zrušilo](#).

7. Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách

Na základě zahraničních zkušeností lze předpokládat, že v době zákazu vycházení se riziko násilí v domácnostech a rodinách může zásadním způsobem zvyšovat i v Česku. **Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách** proto připravil a dne 8. dubna 2020 schválil [per rollam podnět k ochraně obětí domácího a sexuálního násilí s ohledem na pandemii COVID-19](#). Podnět obsahuje 23 konkrétních doporučení, jak na aktuální situaci reagovat. Je adresovaný Ministerstvu vnitra, Nejvyššímu státnímu zastupitelství, Ministerstvu práce a sociálních věcí, Ministerstvu zdravotnictví a Úřadu vlády.

V ten stejný den na situaci reagoval nejvyšší státní zástupce Pavel Zeman. [Vydal sdělení](#) k postihování případů domácího a sexuálního násilí v souvislosti s nouzovým stavem.

8. Organizace poskytující pomoc obětem násilí

Rovněž v Česku na situaci v důsledku pandemie okamžitě reagovala řada organizací, jež pomáhají obětem domácího a sexuálního násilí. Na svých webech poskytly nové informace o aktuálním provozu. Část z nich rozšířila nabídku odborného poradenství po telefonu.

LINKY PRO OBĚTI DOMÁČÍHO A SEXUÁLNÍHO NÁSILÍ
Když domov není bezpečným místem, jsme tady pro vás

KDE HLEDAT POMOC V DOBĚ KARANTÉNY

Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí
V provozu nepřetržitě, 24 hodin denně, 7 dní v týdnu.
Bezplatná telefonická linka.
+420 116 006

Persefona
Odborné poradenství pro oběti domácího násilí, znásilnění a sexuálního zneužívání.
Linka je určena pro klienty z Jihomoravského kraje.
Po-Pá 9:00-17:00
+420 737 834 345
+420 545 245 996
V době nouzového stavu
Po-Pá 9:00-15:00
na stránkách organizace je také dostupný chat
Po-Pá 9:00-18:00

proFem
Telefonní linka pro oběti domácího a sexuálního násilí.
Po-Pá 9:00-15:00
(Út 12:00-15:00)
+420 608 222 277

proFem linka AdwoCats
Právní poradenství pro oběti domácího násilí.
Út 9:00-12:00, St 17:30-20:30
+420 608 222 277

ROSA
Telefonická linka pro ženy-oběti domácího násilí.
Po-Pá 9:00-18:00
+420 602 246 102
+420 739 709 764 V době nouzového stavu

Telefonická linka pro ženy - oběti domácího násilí
Po, Út: 9-18:00, St 9:00-17:00, Čt 9-16:00, Pá 9-14:00
V době nouzového stavu
v provozu Po-Pá 9:00-14:00
+420 421 432 466

Acorus
Nonstop telefonická linka pro oběti domácího násilí.
+420 283 892 772

Magdalenium
Odborné poradenství a pomoc obětem domácího násilí.
+420 776 718 459

Nemůžete volat?
Stáhněte si Aplikace Bright Sky CZ.
Pomůže vám najít nejbližší podpůrné služby.
Umožní diskrétně kontaktovat policii.

9. Organizace poskytující intervenci násilným osobám

V pohotovosti jsou i organizace poskytující pomoc a terapeutické programy pro násilné osoby.

Máte problém se zvládáním vzteku? Jednáte doma násilně a chcete to změnit?
Obrátit se můžete na následující organizace, které poskytují pomoc a terapeutické programy pro zvládání násilí v blízkých vztazích.

KONTAKTY NA ORGANIZACE POSKYTUJÍCÍ POMOC NÁSILNÝM OSOBÁM

CENTRUM GAUDIA
Program: Terapeutická práce s násilím ve vztazích
+420 242 487 327
+420 773 993 036

CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRAHA
Program: Viola
+420 281 911 883
+420 773 666 784

NOMIA - PSYCHOLOGICKÁ PORADNA
Terapeutický program zvládání agrese
+420 495 262 214
+420 606 824 104

DIAKONIE ČČE
Program: Stop násilí ve vztazích
+420 222 514 040
+420 608 004 444

CENTRUM LOCIKA
Poradenská linka RODINA BEZ NÁSILÍ
Každé pondělí od 13 do 17 hodin
+420 601 500 196

CENTRUM J. J. PESTALOZZIHO
KRIZOVÉ CENTRUM SVITAVY
+420 461 321 100
+420 725 719 029

PRO DIALOG
Program: Podpora pro násilné osoby, práce s celou rodinou zasaženou násilím
+420 737 018 662

LIGA OTEVŘENÝCH MUŽŮ
Program: Terapeutický program Zvládání vzteku
+420 608 120 884

MGR. ZDENĚK TRÁVNÍČEK, PH.D.
Privátní praxe - individuální placená terapie pro původce násilí
+420 731 241 503

THEIA - KRIZOVÉ CENTRUM
Program: Tvá volba
+420 777 232 421

PERSEFONA
Individuální a skupinový program zaměřený na zvládání agrese
+420 731 442 731

SPONDEA
Program: Chci ovládnout vztek
+420 725 005 367

LEGENDA:
PRAHA
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ
PARDUBICKÝ KRAJ (SVITAVY)
JIHOČESKÝ KRAJ (ČESKÉ BUDĚJOVICE)
JIHOMORAVSKÝ KRAJ (BRNO)

10. Česká ženská lobby

Síť organizací spadajících Česká ženská lobby se rovněž věnuje genderovému rozměru COVID-19 v České republice. V tiskové zprávě „[Ženy pomáhají nejen ženám, aneb genderový rozměr COVID 19](#)“ popsala, jakým způsobem dopadá nouzový stav na životy žen a dívek a co s tím aktuálně její členské organizace snaží dělat.

Česká ženská lobby mj. reagovala na mimořádné opatření vlády týkající se obnovení poradního orgánu NERV (Národní ekonomická rada vlády), který má řešit situaci po skončení opatření v souvislosti s COVID-19. Upozornila, že do šestnáctičlenného týmu byla zatím navržena jediná žena. Zmocněnkyni vlády pro lidská práva proto adresovala [otevřený dopis](#), ve kterém ji požádala, aby se zasadila o to, že ve všech poradních orgánech, které se zabývají mimořádnou situací, bude paritní zastoupení žen.

11. Výbor pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích

K situaci nerovného zastoupení žen a mužů v obnoveném poradním orgánu NERV se vyjádřil i Výbor pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích. dne 15. dubna 2020 schválil per rollam [Podnět k obsazování poradních orgánů vlády k přijímání opatření v návaznosti na pandemii COVID-19 a následnou ekonomickou situaci](#). Podnět obsahuje doporučení členkám a členům vlády, aby usilovali při obsazování poradních orgánů vlády k přijímání opatření v návaznosti na pandemii COVID-19 a následnou ekonomickou situaci o vyrovnané zastoupení žen a mužů.

Výbor považuje za důležité při sestavování poradních orgánů vlády dbát na aktivní prosazování vyrovnaného zastoupení žen a mužů, neboť při rozhodování v oblasti ekonomických opatření, strategických hospodářských plánů či systémových reforem a veřejných investic je nezbytné zohledňovat perspektivu celé společnosti.